

LĪDZDALĪBAS EKONOMIKAS RISKI KĀ PAMATS PAKALPOJUMU SNIEGŠANAS BRĪVĪBAS IEROBEŽOŠANAI

RISKS OF SHARING ECONOMY AS A GROUND FOR LIMITING THE FREE MOVEMENT OF SERVICES

Vija Kalniņa, Mg. iur.

Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes doktorante

Summary

Sharing economy is associated with various risks for the society. The main risks concern consumer protection, employment protection and tax administration. To eliminate or reduce these risks, states need to take action. However, it must be kept in mind that, since provision of sharing economy services often involves cross-border element, it is protected under one of four economic freedoms – freedom to provide services. Freedom to provide services limits possibilities to regulate provision of sharing economy services, but it does not preclude such measures. The nature of these risks justifies measures limiting free movement of sharing economy services, but only if the measure is not related to protection of economic interests, it is considered proportional and does not breach fundamental freedoms or other EU law measures.

Atslēgvārdi: pakalpojumu sniegšanas brīvība, pakalpojumu brīva kustība, līdzdalības ekonomika, pakalpojumi, ierobežojumi

Keywords: freedom to provide services, free movement of services, sharing economy, services, limitations

Ievads

Eiropas Savienību (turpmāk – ES) raksturo cieša ekonomiskā integrācija, kuras rezultātā ir izveidojies vienotais tirgus, kas ir pastāvīgi evolucionējošs un dinamisks process.¹ Piekļuve iekšējam tirgum ir viens no iekšējā tirgus darbības pamatprincipiem, kas nodrošina tirgus integrāciju.² Liela daļa līdzdalības ekonomikas pakalpojumu satur pārrobežu elementu, tāpēc tie ES var pretendēt uz pakalpojumu sniegšanas brīvības garantēto aizsardzību. Proti, pakalpojumu sniegšanas brīvība ierobežo dalībvalstu iespējas regulēt līdzdalības ekonomikas

¹ Schewe Ch., Gailītis K. Iekšējā tirgus ekonomisko pamatbrīvību vispārējā struktūra. Grām.: Schewe Ch. (zin. red.). Eiropas Savienības tiesības. II daļa. Materiālās tiesības. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 167. lpp.

² Hatzopoulos V., Roma S. Caring for Sharing? The Collaborative Economy under EU Law. Common Market Law Review, February 2017, Vol. 54, No. 1, p. 96.

pakalpojumus.³ Tomēr šie ierobežojumi nav absolūti un dalībvalstīm ir tiesības līdzdalības ekonomikas pakalpojumus regulēt, ja pastāv noteikti attaisnojoši iemesli.⁴ Līdzdalības ekonomika dalībvalstīm ir devusi pietiekami daudz iemeslu vēlēties to regulēt. Taču ir jāatbild uz jautājumu, vai līdzdalības ekonomikas radītie riski, kas ir viens no galvenajiem motīviem līdzdalības pakalpojumu regulēšanai, ir pietiekami nopietni, lai dotu pamatu ierobežot līdzdalības ekonomikas pakalpojumu sniegšanu.

1. Līdzdalības ekonomikas riski

Runājot par līdzdalības ekonomiku, gandrīz vienmēr tiek runāts arī par riskiem, kas ar to saistīti. Kā galvenie riski parasti tiek iezīmēti ar patērētāju tiesību aizsardzību saistīti riski, ar darba ņēmēju aizsardzību saistīti riski un nodokļu administrēšanas riski.⁵ Papildus minētajiem riskiem atsevišķi autori min arī tādus riskus, kas saistīti ar iespējamu krāpniecību interneta vidē, iegūstot datus par personu kredītkartēm, diskrimināciju pakalpojumu sniegšanā, pakalpojumu sniedzējiem izvīrnot nepamatotas prasības pakalpojumu saņēmējiem, datu aizsardzības riskus u. c.⁶ Šie papildu riski gan nav raksturīgi tikai līdzdalības ekonomikai, bet ir lielā mērā saistīti ar pakalpojumu un preču tirdzniecības digitalizāciju vispār, tāpēc tie šajā rakstā netiks sīkāk analizēti.

1.1. Patērētāju tiesību aizsardzības riski

Patērētāji ir galvenie pakalpojumu saņēmēji līdzdalības ekonomikā,⁷ tāpēc likumsakarīgi ir aktuāls jautājums par patērētāju tiesību aizsardzību. Problēmas patērētāju tiesību aizsardzības kontekstā rada apstākļi, ka pakalpojumu sniegšanā iesaistās ne tikai profesionāļi, bet arī personas, kas nav profesionāļi. Ja patērētāju tiesību aizsardzības noteikumi balstās uz principu, ka patērētājs ir vājākā puse darījumos un tādēļ vairāk aizsargājams,⁸ to nevar attiecināt uz tiesiskajām attiecībām, kur abas puses ir līdzvērtīgas vai vienlīdz vājas, kā tas ir līdzdalības ekonomikas pakalpojumu sniegšanas gadījumā.⁹

Jānorāda, ka ES līmenī nav noteikti kritēriji, kā nošķirt, kurā brīdī neprofesionāls pakalpojuma sniedzējs sāk veikt saimniecisko darbību, un katra dalībvalsts šobrīd to nosaka pēc saviem ieskatiem. Eiropas Komisija ir devusi vadlīnijas attiecībā uz apstākļiem, kas varētu norādīt uz saimniecisko darbību – pakalpojumu

³ Barnard Ch. *The Substantive Law of the EU*. 5th ed. New York: Oxford University Press, 2016, p. 290.

⁴ *Ibid.*, pp. 449–450.

⁵ Sk., piemēram: Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai. Eiropas sadarbīgās ekonomikas programma. Brisele, 2016. gada 2. jūnijs, COM(2016) 356 final, 9., 11. un 13. lpp.

⁶ Sk., piemēram: Petropoulos G. An economic review of the collaborative economy. *Policy Contribution*, 2017, No. 5, pp. 13–14. Pieejams: <http://bruegel.org/2017/02/an-economic-review-of-the-collaborative-economy/> [aplūkots 10.03.2019.].

⁷ Dredge D., Gyimóthy S. (eds.). *Collaborative Economy and Tourism: Perspectives, Politics, Policies and Prospects*. Cham: Springer, 2017, p. 7.

⁸ Van Calster G. *European Private International Law*. 2nd ed. Portland: Hart Publishing, 2016, p. 89.

⁹ Hatzopoulos V., Roma S. 2017, p. 106.

sniegšanas biežums, peļņas gūšanas motīvi, apgrozījuma līmenis,¹⁰ balstoties uz vadlīnijām par Negodīgas komercprakses direktīvu,¹¹ taču tās ir pietiekami nekonkrētas un prasa katras atsevišķas situācijas analīzi. Turklāt arī Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk – EST) līdz šim nav ieviesusi lielāku skaidrību minēto jautājumu nošķiršanā. Piemēram, lietā C-105/17 *Kamenova* par preču tirdzniecību internetā, izmantojot publisku sludinājumu portālu, EST uzskaitīja vēl vairāk kritēriju, pēc kuriem nosakāms, vai fiziskās personas darbība ir atzīstama par komercdarbību – vai pārdošana tiešsaistes platformā veikta organizēti, vai tirgotajam ir juridiskais statuss, kas ļauj tam veikt komercdarbību, un kādā mērā pārdošana tiešsaistē ir saistīta ar tirgotāja komercdarbību vai profesionālo darbību, vai piedāvājums ir koncentrēts uz ierobežotu preču skaitu u. c.¹² Turklāt spriedumā minētie kritēriji nav nedz izsmeltoši, nedz izslēdzoši.¹³

Otrs aspekts, kas var būt problemātisks patērētāju tiesību aizsardzības kontekstā, ir apstākļi, ka atsevišķos gadījumos varētu būt grūtības noteikt, kas ir pakalpojuma sniedzējs. Proti, saskaņā ar EST secinājumiem lietā C-434/15 *Elite Taxi* arī platforma, kura saved kopā līdzdalības ekonomikas pakalpojumu sniedzējus un pakalpojumu saņēmējus, var būt būtiski iesaistīta attiecīgo pakalpojumu sniegšanā un, kaut arī pati gala pakalpojumu nenodrošina, var tikt uzskatīta par pakalpojumu sniedzēju.¹⁴ Tā kā līdzdalības ekonomikas platformu nodrošinātāji ir komersanti, tad uz viņiem ir attiecināmi patērētāju tiesību aizsardzības noteikumi. Tomēr ir jautājums, par kuriem patērētāju tiesību aizsardzības aspektiem platformu nodrošinātājiem būtu jāuzņemas atbildība, ja viņi nav pilnībā iesaistīti attiecīgā pakalpojuma sniegšanā. Pašlaik nav nodalīts, kurā brīdī beidzas platformas uzturētāja atbildība un sākas gala pakalpojuma sniedzēja atbildība.

Minētajos apstākļos, kad pastāv gan neskaidrības par to, vai patērētāji maz ir aizsargājamā puse līdzdalības ekonomikas pakalpojumu saņemšanas gadījumā, gan arī nav skaidra nošķiruma starp profesionālu un neprofesionālu pakalpojumu sniedzēju un pastāv zināmas neskaidrības platformu nodrošinātāju pienākumu kontekstā, – patērētāju tiesību aizsardzība nedarbojas pilnībā.

1.2. Nodarbināto tiesību aizsardzības riski

Līdzdalības ekonomika piedāvā iespējas gūt ienākumus tādā veidā, kas neparedz iesaistišanos tradicionālajās lineārajās darba attiecībās. Proti, personas var izvēlēties strādāt elastīgā režīmā, pašas nosakot sev darba laiku, darba apjomu u. c. aspektus.¹⁵ Vienlaikus šis nodarbinātības modelis vieš bažas par to, ka tas nav pietiekami stabils un rada neskaidrības par piemērojamām tiesībām un sociālās

¹⁰ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai. Eiropas sadarbigās ekonomikas programma. Brisele, 2016. gada 2. jūnijs, COM(2016) 356 final, 9.–10. lpp.

¹¹ Norādes par to, kā īstenot/piemērot Direktīvu 2005/29/EK par negodīgu komercpraksi. SWD(2016) 163 final, 2016. gada 25. maijs. Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=C_ELEX:52016SC0163&from=EN [aplūkots 20.03.2019.].

¹² EST 20.12.2018. spriedums lietā C-105/17 *Kamenova*, 38. punkts.

¹³ *Ibid.*, 39. punkts.

¹⁴ EST 20.12.2017. spriedums lietā C-434/15 *Asociación Profesional Elite Taxi*, 39. punkts.

¹⁵ Lambelho A. The Need to Review Independent Workers' Protection in the Collaborative Economy. In: Redihna M. R., Guimaraes M. R., Fernandes F. L. (eds.). *The Sharing Economy. Legal Problems of a Permutations and Combinations Society*. [B. v.]: Cambridge Scholars Publishing, 2019, p. 285.

aizsardzības līmeni.¹⁶ Līdzdalības ekonomikas platformām tiek arī pārņemts, ka to izveidotais darbības modelis ļauj izvairīties no darba tiesisko attiecību nodibināšanas ar pakalpojumu sniedzējiem, tādējādi radot priekšrocības attiecīgo pakalpojumu sniegšanā salīdzinājumā ar tradicionālajiem pakalpojumu sniedzējiem uz nodarbināto tiesību aizsardzības rēķina.¹⁷

Galvenokārt šie jautājumi skar personas, kuru vienīgā vai pamata nodarbošanās ir līdzdalības ekonomikas pakalpojumu sniegšana un kur starp platformu un pakalpojumu sniedzējiem ir novērojamas darba tiesiskajām attiecībām līdzīgas attiecības.¹⁸ Darba tiesiskās attiecības raksturo šādi trīs būtiski kritēriji – pakļautības attiecības, darba raksturs, atlīdzība,¹⁹ taču var tikt ņemti vērā arī citi aspekti. Piemēram, Lielbritānijā tiesa *Uber* un tā šoferu tiesiskās attiecības klasificēja kā darba tiesiskās attiecības, jo konstatēja *Uber* lielo lomu transporta pakalpojumu sniegšanā – *Uber* šoferi nevar paši noteikt cenu par braucienu, kā arī *Uber* gūst ieņēmumus, pateicoties vadītāju prasmēm.²⁰

Nodarbināto aizsardzības jautājums ir jutīgs un svarīgs sociālās aizsardzības mehānisms, kas pieejams darbiniekiem, jo līdzdalības pakalpojumu sniedzēji, kas parasti nav darba tiesiskajās attiecībās ar platformām, nevar baudīt tādu pašu aizsardzību kā darbinieki. Vienlaikus tiek uzsvērtā nepieciešamība saglabāt priekšrocības, ko dod šāds elastīgs nodarbinātības modelis, tāpēc tiek rosināts noteikt jaunus nodarbinātības modeļus, kuros tiktu saglabāta līdzdalības ekonomikas pakalpojumu sniegšanas fleksibilitāte, bet vienlaikus nodrošinātas arī minimālās sociālās garantijas.²¹

1.3. Nodokļu aprēķināšanas un iekasēšanas riski

Tāpat kā uz visiem ekonomikas dalībniekiem, arī uz līdzdalības ekonomikas dalībniekiem attiecas iedzīvotāju ienākuma nodoklis, uzņēmuma ienākuma nodoklis un pievienotās vērtības nodoklis. Tomēr arī ar nodokļu iekasēšanu ir radušās grūtības – nevar precīzi identificēt nodokļu maksātājus un ar nodokļiem apliekamos ienākumus, trūkst informācijas par pakalpojumu sniedzējiem, novērojama agresīva ienākumu nodokļu plānošana, kā arī nodokļu prakse ES dalībvalstīs ir atšķirīga un informācijas apmaiņa nepietiekama.²² Lielā mērā šīs grūtības, tāpat kā patērētāju un darbinieku tiesību aizsardzības jautājumus, rada tas, ka līdzdalības ekonomikas pakalpojumu sniegšanas modelis atšķiras, lai gan pēc būtības tie ir tādi paši kā tradicionālie pakalpojumi, un tas rada neskaidrības gan par

¹⁶ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai. Eiropas sadarbīgās ekonomikas programma. Brisele, 2016. gada 2. jūnijs, COM(2016) 356 final, 11. lpp.

¹⁷ Carby-Hall J. *Innovatory Forms of Employment in the Twenty-First Century*. In: Redihna M. R., Guimarães M. R., Fernandes F. L. 2019, p. 169.

¹⁸ Hatzopoulos V., Roma S. 2017, p. 118.

¹⁹ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai. Eiropas sadarbīgās ekonomikas programma. Brisele, 2016. gada 2. jūnijs, COM(2016) 356 final, 12. lpp.

²⁰ Employment Tribunal judgment of 28.10.2016. in case 2202551/2015 Aslam, Farrar and Others v. Uber, para. 92, 87–97. Pieejams: www.judiciary.gov.uk/judgments/mr-y-aslam-mr-j-farrar-and-others-v-uber/ [aplūkots 20.03.2019.].

²¹ Petropoulos G. 2017, p. 12.

²² Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai. Eiropas sadarbīgās ekonomikas programma. Brisele, 2016. gada 2. jūnijs, COM(2016) 356 final, 13. lpp.

pakalpojumu sniedzējiem un to statusu, gan ar nodokli apliekamo objektu. Šo neskaidrību dēļ ir arī zināmas iespējas izvairīties no nodokļu maksāšanas.²³

Visi iepriekš norādītie riski ir pietiekami nopietni, un to mazināšana vai novēršana prasa noteiktu likumdevēja rīcību attiecībā uz līdzdalības ekonomikas pakalpojumiem – ir nepieciešamas jaunas definīcijas, vadlīnijas, pēc kurām klasificēt pakalpojumu sniedzējus, viņu veiktās darbības un atbildību. Tomēr jebkuri centieni ieviest vairāk skaidrības līdzdalības ekonomikas jautājumos visdrīzāk nozīmēs, ka tiek ierobežota līdzdalības ekonomikas pakalpojumu sniegšana²⁴ salīdzinājumā ar tās iespējām pirms jebkāda specializētā regulējuma ieviešanas. Tas aktualizē jautājumu par ierobežojošo darbību robežām – cik lielā mērā tās ir pieļaujamas.

2. Līdzdalības ekonomikas risku regulēšana pakalpojumu sniegšanas brīvības kontekstā

Līdzdalības ekonomikas pakalpojumi noteikti var pretendēt uz pakalpojumu sniegšanas brīvības aizsardzību. Līdzdalības ekonomikas pakalpojumi ietilpst materiālajā piemērošanas jomā, un tiem var konstatēt pārrobežu elementu (attiecībā gan uz līdzdalības ekonomikas platformām,²⁵ gan uz tiešajiem pakalpojumu sniedzējiem²⁶), kā arī liela daļa no tiem nav izslēgta no pakalpojumu sniegšanas brīvības.²⁷ To, ka līdzdalības ekonomikas pakalpojumu sniegšanu aizsargā pakalpojumu sniegšanas brīvība, zināmā mērā apstiprina arī EST secinājumi C-434/15 *Elite Taxi* lietā, kurā tika pieļauta tās attiecināšana uz līdzdalības ekonomikas pakalpojumiem.²⁸ Ja līdzdalības ekonomikas pakalpojumus aizsargā pakalpojumu sniegšanas brīvība, tad dalībvalstīm, risinot ar līdzdalības ekonomiku saistītos riskus, tā ir jāievēro, izvairoties radīt apstākļus, kuros pakalpojumu sniegšanas brīvība tiktu nepamatoti ierobežota.²⁹ Pirmkārt, saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk – LESD) 18. panta pirmo daļu un 57. panta otro daļu ir aizliegti diskriminējoši ierobežojumi. Otrkārt, saskaņā ar LESD 56. panta pirmo daļu un EST atziņām *Van Binsbergen* lietā un *Säger* lietā ir aizliegti arī

²³ Petropoulos G. 2017, p. 13.

²⁴ *Ibid.*, p. 11.

²⁵ Piemēram, lietā C-434/15 *Elite Taxi* EST konstatēja, ka pakalpojumu sniedzējs *Uber Systems Spain SL.*, kas ir reģistrēts Nīderlandes Karalistē, izmantojot starptautisku platformu, sniedz pakalpojumus Spānijā. Sk.: EST 20.12.2017. spriedums lietā C-434/15 *Asociación Profesional Elite Taxi*, 14. un 31. punkts.

²⁶ Piemēram, gadījumā, ja vienas dalībvalsts pilsonis ar *Airbnb* palīdzību paņem īslaicīgā irē apartamentus citā dalībvalstī no citas dalībvalsts pilsoņa.

²⁷ Izņēmums ir *Uber* un citi pakalpojumu sniedzēji transporta sfērā, kas saskaņā ar LESD 58. pantu ir izslēgti no pakalpojumu sniegšanas brīvības. Sk.: EST 20.12.2017. spriedums lietā C-434/15 *Asociación Profesional Elite Taxi v. Uber Systems Spain SL*, 40. punkts; Busch Ch. *The Sharing Economy at the CJEU: Does Airbnb pass the “Uber test”?* *Journal of European Consumer and Market Law*, 2018, Issue 4, p. 173.

²⁸ Sk.: EST 20.12.2017. spriedums lietā C-434/15 *Asociación Profesional Elite Taxi*.

²⁹ Sk. LESD 56. panta pirmo daļu; Kalniņa V. *Pakalpojumu sniegšanas brīvība*. Grām.: Schewe Ch. (zin. red.) Eiropas Savienības tiesības. II daļa. Materiālās tiesības. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 294.–295. lpp.

nediskriminējoši ierobežojumi – visi ierobežojumi un prasības, kas attur vai citādi apgrūtinā pakalpojuma sniedzēja īstenotos pasākumus pakalpojumu sniegšanai.³⁰

Taču pakalpojumu sniegšanas brīvība nav absolūta, un tās ierobežošana noteiktos izņēmuma gadījumos ir pieļaujama.³¹ Pirmkārt, tieši diskriminējošus ierobežojumus ir iespējams attaisnot ar LESD 52. pantā noteiktajiem attaisnojumiem, proti, sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai sabiedrības veselības aizsardzības interesēs.³² Otrkārt, netieši diskriminējošus un nediskriminējošus ierobežojumus var attaisnot būtiskas sabiedrības intereses.³³ Direktīvas 2006/123/EK³⁴ 4. panta 8. apakšpunktā ir apkopotas EST judikatūrā kā būtiskas sabiedrības intereses atzītas intereses, piemēram, sabiedriskā kārtība, valsts drošība, sabiedrības veselības aizsardzība, patērētāju un darba ņēmēju aizsardzība, krāpšanas apkarošana, tirdzniecības darījumu taisnīgums, intelektuālā īpašuma aizsardzība, vēstures un mākslīgā mantojuma saglabāšana, sociālās politikas mērķi u. c. Šis saraksts nav izsmelšošs un var tikt papildināts.

Ievērojot to, ka būtiskākie līdzdalības ekonomikas riski ir saistīti ar patērētāju aizsardzību, darba ņēmēju aizsardzību un sabiedrības interesēm aizsargāt valsts budžetu, valstis, regulējot līdzdalības ekonomikas pakalpojumus, varētu pamatot gan netieši diskriminējošus, gan nediskriminējošus ierobežojumus. Ir pat pieļaujams, ka noteiktos apstākļos varētu attaisnot arī tieši diskriminējošus ierobežojumus pakalpojumu sniegšanas brīvībai. Tomēr, nosakot ierobežojumus, jāpatur prātā, ka tos pieļaujams noteikt tikai gadījumā, ja attiecīgo ierobežojumu pamatā nav ekonomiska rakstura intereses,³⁵ kā arī tiem ir jāiztur samērīguma tests, tie nedrīkst nonākt pretrunā ar pamattiesībām, un tiem jāatbilst citiem ES tiesību aktiem.³⁶ Daži autori uzskata, ka vairāku dalībvalstu jau noteiktie ierobežojumi neattaisnoti ierobežo līdzdalības ekonomikas pakalpojumu sniegšanu un būtu atceļami.³⁷ Minētais tikai apstiprina to, ka šo balansu panākt ir grūti, tomēr tikai tādā veidā ir iespējams panākt līdzdalības ekonomikas risku mazināšanu, nekaitējot kopējam tirgum.

Kopsavilkums

1. Līdzdalības ekonomika rada vairākus riskus, no kuriem būtiskākie ir patērētāju tiesību aizsardzības, nodarbināto aizsardzības un nodokļu administrēšanas riski.

³⁰ EST 1974. gada 3. decembra spriedums lietā 33/74 Van Binsbergen, 8., 10., un 11. punkts, EST 25.07.1991. spriedums lietā C-76/90 Säger, 12. punkts.

³¹ Kalniņa V. 2016, 301. lpp.

³² EST 26.06.1980. spriedums lietā 788/79 Gilli un Andres, 6. punkts; EST 25.07.1991. spriedums lietā C-288/89 Stichting Collectieve Antennovoorziening Gouda v. Commissariaat voor de Media, 10.–11. punkts.

³³ Haratsch A., Koenig C., Pechstein M. Europarecht. 9. Aufl. Tübingen: Mohr Siebeck, 2014, S. 496; EST 03.10.2000. spriedums lietā C-58/98 Corsten, 35. punkts.

³⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīva 2006/123/EK par pakalpojumiem iekšējā tirgū. OV, 27.12.2006., L 376, 36.–68. lpp.

³⁵ Haratsch A., Koenig C., Pechstein M. 2014, S. 496.

³⁶ Kalniņa V. 2016, 302.–304. lpp.

³⁷ Hatzopoulos V. The Collaborative Economy and EU Law. Portland: Hart Publishing, 2018, pp. 35–38.

2. Visus līdzdalības ekonomikas riskus vieno vienots cēlonis – grūtības noteikt pakalpojumu sniegšanā iesaistīto personu statusu, kas izskaidrojams ar jaunu pakalpojumu sniegšanas modeļu attīstīšanos.
3. Līdzdalības ekonomikas pakalpojumu sniegšanu aizsargā pakalpojumu sniegšanas brīvība.
4. Līdzdalības ekonomikas riski ir tādi, kuru risināšanai ir nepieciešamas likumdošanas iniciatīvas. Šie riski pēc sava rakstura dod pamatu ierobežot pakalpojumu sniegšanas brīvību attiecībā uz līdzdalības ekonomikas pakalpojumiem, taču šai ierobežošanai ir jābūt tiesiskai, ievērojot, lai tās pamatā nebūtu ekonomiska rakstura intereses, būtu ievērots samērīgums, pamattiesības un ES tiesības.